

ISMERTETÉSEK.

Dr. Szóllás Ella, dr. Droszt Olga, dr. Mokcsay Júlia :
Magyar Könyvészet 1936. A Magyarországi nyomdák és egyéb sokszorosító vállalatok 1936. évi kötelespéldány szolgáltatása és nyomtatványai. (Könyvek, hírlapok, folyóiratok címjegyzéke.) Kiadja az Országos Széchényi Könyvtár, Budapest (Kertész J. kny. Karcag) 1939. 8°, XIX + 512 lap.

„Évi könyvészetünk nélkülözhetetlen része a magyar nemzeti bibliográfia rendszerének“, hangsúlyozza FITZ JÓZSEF, a *Magyar Könyvészet 1936*-hoz írott előszavában. S örömnünknek kell kifejezést adni, hogy a nemzeti bibliográfia gondozását az Országos Széchényi Könyvtár természetes feladatai közé sorozza. FITZ bevezető tanulmányával hosszabban és részletesen kellene foglalkozni, hogy a benne foglalt program megvitatásával tisztázzuk a nemzeti bibliográfia szerkesztésének és kiadásának némely kérdését. Nézetünk szerint a külföldi magyar és magyar vonatkozású munkák rendszeres gyűjtésének, vagy legalább is a címanyag ellenőrzésének munkájába be kell vonni a többi, e szempontból számba jövő tudományos könyvtárat is. A rendszeres gyűjtés megszervezése után lehet majd ennek az anyagnak megfelelő könyvészeti feldolgozásáról gondoskodni. A Magyarországon megjelent idegennyelvű munkáknak a *Magyar Könyvészetbe* való felvétele magától értetendő. Itt is vannak azonban alaposabb megfontolást kívánó kérdések. Lehet érveket felsorakoztatni amellet is, hogy ezek a művek a magyarnyelvűekkel együtt jegyeztessenek fel, de nagyon sok szempont szól amellet, hogy a német-, szlovák-, magyar-, orosz-, románnyelvű irodalmi termékeket, külön-külön a magyar irodalom után soroljuk fel az egyes nyelvek szerint csoportosítva s ebben az esetben csak az összes szerzőkről készítendő mutató volna teljesen egységes. Az előttünk fekvő jegyzék tanúságtétele szerint az 1936. évben megjelent 6402 könyv közül 5961 magyarnyelvű és csupán 441 idegennyelvű. Ezek között 240 német könyv van, amelyeknek nem kis része az egyetemek különböző kiadványsorozatában látott napvilágot s ezeknek helye talán még akkor is a magyar irodalommal együtt volna felsorolandó, ha egyébként az idegennyelvű munkákat külön csoportba foglalnánk össze.

Amint a bevezetésből megtudjuk, a rendelkezésre álló anyagi fedezetből 30 ív nyomási költsége kerül ki, ami legfeljebb 10.000 cím leírását és közlését teszi lehetségessé. Körülbelül ennyit tesz ki egyébként a könyv-, különlenyomat- és folyóirat- (hírlap) anyag. Az apró nyomtatványoknak a jegyzékből való kimaradását nem kell különösen sajnálnunk. Teljesen elégséges, ha azokat a Széchényi Könyvtár állományában nyilvántartja s így a kutatók számára mindenkor hozzáférhetők.

Az ötévi ciklusbibliográfia szakbeosztásos rendszerben való megjelenése helyes és kívánatos, különösen akkor, ha ahhoz gondos tárgyi címszómutató is készül majd, ami nélkül persze el sem képzelhető. Itt egy kérdés merül fel ismét: a választandó szakrendszer a Széchényi Könyvtárba is bevezetett decimális rendszer legyen-e, vagy pedig egy más rendszer, amely esetben a cédulákon úgyszólván szereplő decimális szakbeosztás jelzése szintén feltüntethető volna. Idő van még e kérdés megvitatására és előkészítésére. Nem volna felesleges, hogy megfelelő előkészítés után ez a probléma megvitattassék s azoknak, akik a decimális rendszer helyett más szakbeosztást tartanak helyesnek s így azt kívánják, mód adassék arra, hogy előterjessék és indokolják az általuk megfelelőbbnek talált tervezetet.

Az előttünk fekvő kötet megjelenése minden a magyar könyvtárügyet és a nemzeti bibliográfia ügyét szíven viselő embert őszinte örömmel tölt el. Elismerés és hála illeti mindazokat, akik munkájukkal hozzájárultak ahhoz, hogy az első kötet megjelenjék, a régen megszakadt sorozat meginduljon, mert hiszen a legtökéletesebb munkának is az az előfeltétele, mint általában minden munkának, hogy ahhoz hozzáfogjunk, egyszer azt elindítsuk. Bíráló megjegyzéseink a következő kötetek, egyáltalában a könyvészet tökéletesebbé tételének ügyét kívánják szolgálni.

A rövidítések jegyzékének átvizsgálása már előkészít arra, hogy a szerkesztők a rendelkezésükre álló térrel meglehetősen pazarlóan bántak. Valóban nagyon sok rövidítési lehetőséget nem használtak ki. A nyomdák jegyzékében a legnagyobb könnyedséggel rövidíthetünk, az állandóan visszatérő szavak közül egy sincs jóformán rövidítve. Ilyenek például: „Alapítás éve.“ „Nemleges jelentést küldött.“ „Nemleges jelentést sem küldött.“ Ha valaki nem sajnálná a fáradságot, kiszámíthatná, hogy hány oldalt lehet ezekkel a rövidítésekkel megtakarítani. Annak sem látjuk különösebb indokát, hogy az egyes nyomdákra vonatkozó adatok között, annak feltüntetése után hány folyóiratot és napilapot nyom az illető vállalat, ezek közül kettőnek-háromnak címét közölje az évi könyvészet. A folyóiratjegyzékben ezek az adatok, ha elszórva is, de megtalálhatók. Ha valakinek eset-

leg szüksége volna rájuk, úgy könnyen kikeresheti és összeállíthatja azokat. Másfelől: „hívebben“ jegyzi fel a könyvészet a nyomdák munkásságának emlékét, minthogy a kiadványok felsorolása úgy sem lehet teljes, ha az ilyen természetű „kiemelésektől“ eltekint. Még reklám céljából sem megfelelő eljárás ez.

A nyomda és sokszorosító vállalatok jegyzéke egyébként a kötet végére való. Az első hely feltétlenül a könyvek jegyzékét illeti meg. Azt kell követnie a hírlapok és folyóiratok jegyzékének és az ezekben foglalt adatokat tartalmazza azután a névmutató, amelyben a folyóiratok szerkesztőjének is feltétlenül szerepelniök kell. Ennek a mulasztásnak pótlása elengedhetetlen. Egy folyóirat szerkesztője olyan értékes szellemi, kulturális jelentőségében sokszor fel sem becsülhető munkát végez, ami még csak nem is hasonlítható egy ötoldalas különlenyomat szerzőjének sokszor minden jelentőséget nélkülöző munkájához, ezek neve pedig szerepel a névmutatóban.

A folyóiratok és napilapok címeinek egységes rövidítését is szükségesnek tartjuk. Semmi indoka nincs annak és nagy kiadástöbbletet jelent, hogy a különlenyomatoknál a könyvjegyzék teljesen kiírja a vonatkozó folyóiratok címeit. Érdemes munkát végez a könyvészet már azzal is, ha ezeknek a rövidítéseknek használatára rászoktatja a könyv közönségét. Amennyiben ezt a szerkesztők nem tekintenék feladatuknak, úgy a megfelelő rövidítések elkészítésére megbízást kell adni, azt bírálattal céljából közzétenni a *Magyar Könyvszemlében* és azután a megállapított normát közmegegyezéssel használni.

Az anoním munkák címléírásaival, az e téren mutatkozó nehézségekkel ez a kiadvány sem tudott teljesen megbírkózni. Egységes elvet nem sikerült maradéktalanul alkalmazni, amint hogy annak lehetősége sem nagy, az a legjobb esetben is csak „erőszakolható“. De rá kell mutatnunk arra, hogy a zavart nagyon sokszor a kiadó tudományos intézet következetlen önmegjelölése okozza. Így a Pázmány Péter Tudományegyetem a következő címek alatt szerepel a kiadványokon: „Bpesti Kir. Magy. Pázmány Péter Tudományegyetem“, „budapesti kir. magy. Pázmány Péter Tudományegyetem“, „Kir. M. Pázmány Péter Tudományegyetem“ stb. stb. Megoldhatatlan feladat volna-e az, hogy az egyetemek és tudományos intézetek önmagukat egységesen jelöljék meg? S nem volna-e lehetősége annak, hogy a nagyobb könyvkiadóvállalatok lektoraiban ébresszünk érdeklődést a könyvészet ilyen kérdései iránt?

Szükségesnek tartanánk, hogy az egyes kötetek végén a *Magyar Könyvészet* állandóan közölje évről-évre a magyar bibliográfiák bibliográfiáját. Még azt sem tartanám feleslegesnek, ha az úgynevezett rejtett bibliográfiákat jellel jelölnék meg az egyes köteteknél,

különösen akkor, hogyha azok folyóiratanyagot is tartalmaznak, mert hiszen a folyóirat repertóriumok hiánya miatt ennek az anyagnak a felkutatása okozza éppen a legnagyobb nehézséget.

Rövid tallózás után megállapítottuk, hogy a könyvészetből több fontos mű hiányzik. Így például hiányoznak az Országgyűlés nyomtatványai, a naplók és az irományok egyaránt. Hiányzik az Országos Törvénytár. (Kiadja a m. kir. belügyminisztérium, Athenaeum ny.) A Magyarországi Rendeleték Táránál hiányzik a lapszám megjelölése. Nem találtuk az Országos Mezőgazdasági Kamara zárszámadásait (Budapest, Pátia), sem a Magánalkalmazottak Biztosító Intézetének jelentéseit, nem szerepel a „Pénzügyminiszter jelentése Magyarország pénzügyi helyzetéről“ (Budapest, Állami ny.), nincsenek meg a Pénzügyintézeti Központ angol-, francia-, németnyelvű jelentései. A Magyar etymologiai szótárnál a „Farizeus-Foglár“ felveendő volna stb. stb. Ezzel a pár kiemeléssel csak arra kívántuk a figyelmet felhívni, hogy az anyag beosztásánál, a cédulaanyag összeállításánál több gondosságra van szükség, mert hiszen az említett könyvek kétségen kívül megvannak a Széchényi Könyvtár állományában.

Mind e megjegyzésünk azonban nem csökkenti egyáltalában a munka szellemi részét végzőknek érdemét. DR. SZÓLLÁS ELLA, DR. DROSZT OLGA és DR. MOKCSAY JÚLIA könyvtári tisztviselőknöknek, akik e munkájukkal a nemzeti bibliográfia kiváló, gondos és lelkiismeretes művelőinek bizonyultak, őszinte köszönetet kell mondanunk.

TRÓCSÁNYI GYÖRGY.

A középkori könyvfestészet színei. (J. J. TIKKANEN: *Studien über die Farbengebung in der mittelalterlichen Buchmalerei*. Nach dem Manuskript des Verfassers herausgegeben von *Tancred Borenius*. Helsingfors, 1933. 8°, 452 l. [Societas Scientiarum Fennica. Commentationes humanarum litterarum. V. 1.]

TIKKANEN JÁNOS JAKAB, a kiváló finn könyvtudós és művészettörténész 1930-ban elhunyt s kéziratban hagyta hátra élete utolsó negyede munkásságának gazdag eredményeit magába foglaló monográfiáját a középkori könyvfestészet színhasználatáról. A majdnem végleges formába öntött munkát tanítványa: BORENIUS TANKRED simította át és bocsátotta közre. TIKKANEN monumentális műve mind könyvtudományi, mind esztétikai és művészettörténeti szempontból alapvető jelentőségű. Megragadó a maga nagyvonalúságában is, és szinte százezernyi apró, mozaikszerű részletében is. Szinte áttekinthetetlennek tetsző, rendkívül gazdag anyagot ölel fel és zár magába. Jelentőségét különösen az a körülmény mélyíti ki, hogy éppen sajátos könyvtudományi szempontból ily alaposan, átfogóan, de egyúttal a